

עין יצחק

פרשת ויקרא
תשפ"ד
גיליון מספר 372

כתיבה ועריכה:
הרב מרדכי גור ראש הכולל

הגיליון השבועי מפינת ההלכה מאת מרן הראשל"צ הרב יצחק יוסף שליט"א

שמחת פורים לאָבל

שאלה: אדם שאָבל ל"ע על אביו ואמו בתוך י"ב חודש. או אָבל על שאר קרובים בתוך ל' יום. האם יכול לעשות סעודת פורים כהרגלו מידי שנה, ולשמוע כלי שיר מהטייפ או מהמחשב. או בליל פורים האם מותר לו לשמוע כלי שיר?

פת בסעודת פורים

דרך אגב בחובת אכילת סעודת פורים, מעיקר הדין אין חובה לאכול פת בסעודת פורים, שאין שמחה אלא בבשר ויין. (יחיה דעת ח"א סימן פט). אולם הנכון הוא להחמיר שכל אחד ואחד יאכל פת בסעודת פורים, שהרי היא סעודת מצוה.

דעת פוסקים נוספים

גם בספר חכמי ארם צובא נפסק להלכה, שאבל בתוך י"ב חודש על אביו ועל אמו או בתוך ל' לשאר קרובים, מותר לו להשתתף בסעודת פורים, אף אם יש שם כלי זמר. (וכ"ש בהקלטה בעלמא).

וכן בשו"ת חיים שאל (ח"א סימן כא) נשאל באשה יולדת שבעלה רוצה להביא כלי זמר בתוך י"ב חודש על אמה, לברית המילה של הרך הנולד. ואחד מטעמיו להתיר משום שסמך על דברי הוקן אהרן הנ"ל, וכמו שפורים הוא יום שמחה, ה"נ הוא יום שמחה ליולדת להקריב אשה פרי בטנה למולות.

הגאון רבי ישמעאל הכהן (שהיה לפני 250 שנה) בשו"ת זרע אמת (ח"ב סימן קנו) נשאל במי שאיתרע לו מילתא (נפטר לו מת) האם מותר לו לנגן בכלי שיר בליל הושענא רבה, עם בני חברתו. וכתב שיכול לנגן איתם, ואי"ז איסור כיון שזה זכר לשמחת בית השואבה שהיתה בבית המקדש. (אא"כ הוא בתוך שבעה שהתחיל כבר לשבת שבעה שאז אסר שם. ע"ש). והסברא שכל דבר מצוה שהוא מחוייב בה, יכול להשתתף. וכמו שאמרנו.

דעת 'פרי האדמה'

אמנם מדברי הראשון לציון רבי רפאל מיוחס בשו"ת פרי האדמה, נראה שהוא מחמיר בזה, שם סיפר, ששנה אחת היה אבל תוך י"ב חודש על אביו, והכריחוהו רבני ירושלים ללכת לשמחת בית השואבה בעת אבילותו, וביאר הטעם, משום דכיון שהוא המרא דאתרא, כולם ישאלו היכן הוא אם לא יבוא, והו"ל כאבילות בפרהסיא. משמע שרק משום שהוא המרא דאתרא, אבל סתם אדם אין בזה חשש של אבילות בפרהסיא, ואין להתיר. אבל מדברי ה'זקן אהרן' הנ"ל, מבואר דלא כדבריו אלא משום שזה מצוה לא גורו חכמים עליו ויכול להשתתף במצוה זו.

דעת מרן החבי"ב

תשובה: מרן החבי"ב, הגאון רבי חיים בנבנשת, בספרו כנסת הגדולה (או"ח סי' תרטס הגב"י) כתב, שסעודת חתן תורה שעושים לגמרה של תורה, וכן סעודת סיום מסכת, מותר לאבל להשתתף בהם כיון שהם סעודת מצוה. וכן בפורים, דקיי"ל שאין אבילות נוהגת בו בפרהסיא (יו"ד סימן תא ס"ז), מותר לאבל להשתתף בסעודת פורים אם נמצא מחוץ לביתו או שמוזמן אורחים לביתו. ומכל מקום אם יש שם כלי נגינה ימנע מלהיות שם. וכן מבואר בחזון עובדיה פורים (עמוד קפ), וראה בהליכות עולם (ח"א פרשת ויקרא הלכות פורים) [ובילקוט יוסף פורים (סימן תרצה ס"ד)].

דעת ה'זקן אהרן'

הגאון רבי אליהו לוי, שהיה לפני כ-450 שנה, בזמנו של מרן הבית יוסף, חיבר שו"ת 'זקן אהרן', ומרן בשו"ת אבקת רוכל (סימן קט) מזכירו בכבוד גדול, כתב בתשובה (סימן ריג) על אחד שמתה לו אמו ומלאכתו לנגן בחופות ובסעודות מצוה, אם מותר לו לנגן בפורים. וכתב שם, שנהגו שבפורים נוהג אבילות דצנעא, אבל אבילות דפרהסיא לא נוהג. אבל כ"ז לגבי אבילות דשבעה, אבל אבילות של י"ב חודש, אינו נוהג כלל בפורים. והטעם, משום שהאבל חייב בכל המצוות, כמו שחייב ליטול לולב ולהניח תפילין, וא"כ חייב גם במצוות שמחת פורים כבכל המצוות, ולכן בוודאי שיכול להשתתף בסעודת פורים.

והביא שכן מבואר גם במסכת שמחות (פ"ט הי"ג. ע"ש בשינוי קצת): על כל המתים אסור ללכת לבית השמחה עד שלושים יום, ועל אביו ואמו כל י"ב חודש, אלא אם כן היתה לשם מצוה. ע"כ. ולכן מסקנתו להקל בזה. והנה אע"פ שהמעשה שם היה באופן שמתפרנס מהשמעת המוזיקה, מ"מ מהנימוק להלכה יש ללמוד שבכל אופן מותר בפורים לשמוע מוזיקה, ואף אם אי"ז פרנסתו. כיון שבפורים מחוייב לשמות, ולא דומה לשאר שמחות כגון חתונה או כיוצ"ב שאינו מחוייב לשמות. ואם ימנע מזה יהיה הדבר כאבילות בפרהסיא.

טלטול המגילה בשבת

שם, דאין שום סברא לומר דמשום שבת אחת (שאסרו לקרוא במגילה - היינו שבת שחל בה ט"ו אדר) יהיה אסור לקרות במגילה כל השנה בשבת. וכתב שם שלדעתו אין מחלוקת בין הפרי חדש להאליה רבה, דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. דהפרי חדש איירי בט"ו שחל בשבת, והאליה רבה מייירי בשאר שבתות השנה. וסיים להלכה דבכל שבתות השנה מותר לטלטל את המגילה ללמוד בה ולעיוני בה, ובט"ו אדר שחל בשבת ראוי להחמיר כהפרי חדש, אף שהחסדי דוד מתיר ראוי לאסור כהפרי חדש. ע"ש.

גם הגאון רבי יהודה עייאש בספרו מטה יהודה (עמוד שכד) כתב לחלק בזה בין פורים שחל בשבת, שגורו חז"ל שלא יקרא המגילה בשבת, גזרה שמוא יעבירנה ד' אמות ברשות הרבים, שאז המגילה יש לה דין מוקצה, לבין שאר השבתות דמותר לטלטל המגילה. ושכן פסק בשו"ת חתם סופר (חאו"ח סי' קצה) בדעת הפרי חדש. וכן העלה בשו"ת עדות ביהוסף בן סאמון (סימן א') שיש להתיר לטלטל המגילה בשבת שאינו יום פורים, ודחה דברי הפרי חדש לפי מה שהבין ככוונתו שאוסר בכל שבתות דעלמא. ע"ש. וכן פסק בקיצור שלחן ערוך גאנצפריד (סימן קמא סעיף יז) להתיר כאמור, ורק אסר להביאה בשבת לצורך הלילה משום מכין משבת לחול. אכן אם מביאה בשבת כדי לעיין בה או ללמוד ממנה אין בזה משום מכין שהרי צריך אותה כעת.

לכן הלכה למעשה, מותר לטלטל בשבת את המגילה ואין בזה איסור, גם בליל שבת או בשבת בצהריים, לטלטל אותה ולקרוא אותה ואין בזה איסור. (ע' ילקוט יוסף פורים סימן תרצ"א בהערה).

שאלה: פורים שחל להיות במוצאי שבת (כמו השנה - תשפ"ד) האם מותר להביא את המגילה לבית הכנסת בעיצומה של השבת לצורך קריאתה בלילה, אם יש חשש מוקצה במגילה או שאינה חשובה מוקצה.

תשובה: בעיקר הטלטול של המגילה ביום שבת (אפי' בביתו) האריכו האחרונים, שדעת האליה רבה דמגילה דינה כשאר כתבי הקודש, ולא הוי מוקצה. כי הרי אפשר ללמוד ממנה הלכות ופירושים, וכו'. וכן מצדד הפרי מגדים. וכן פסק במשנה ברורה (סימן שח ס"ק כב. וסימן תרפח ס"ק יח).

חילוק בין השבתות בענין זה

אבל הפ"ח (סימן תרפח ס"ו) שהיה רבה של ירושלים לפני 300 שנה, כתב לחלק בזה בין ט"ו באדר שחל בשבת (שנקרא פורים המשולש ואין קורין את המגילה בשבת אלא מקדימין לער"ש גם בכרכים המוקפים כמו ירושלים), לבין שבתות דעלמא, דבשבת של פורים, כיון דאין קורין במגילה משום גזרה דרבה (שאסרו לקרוא את המגילה בשבת גזירה שמוא יטלטלנו ארבע אמות ללכת לחכם שילמד אותו) מינה דאסור לטלטלה. ע"כ. והובא להלכה בבאר היטב שם, ובשערי תשובה (סימן שח אות ב'). ומבואר מדברי הפ"ח שרק בט"ו שחל בשבת דאיכא גזרה דרבה, שמוא יטלטלנה ד' אמות ברשות הרבים כדי לקרות בה (מגילה ד.א.), אסור לטלטלה. אבל כמו השנה שפורים לא חל בשבת, ורוצה לטלטלה כיון שאין כאן את גזירת חז"ל לאסור לקוראה, מותר לטלטלה. וכ"כ בשדי חמד חלק ט' (עמוד 225). וקצת נראה כן ג"כ מדברי הגאון רבי יצחק טייב בס' ערך השלחן (שם אות ו').

והנה בספר שבת של מי (בסוף הספר בקונטרס לחק לימוד כ"ו) האריך בנידון דידן, וכתב

הבהרה חשובה

בגלל שהם יהודים, לא הרבנים עם כל הכבוד... ואין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן. ביקרתי בבתי אבלים אצל המשפחות השכולות בחודשים האחרונים, ביקרתי אצל החיילים הפצועים, עודדנו אותם, בוודאי שאנחנו נמשיך לעודד ולחזק אותם, ערכנו עצרות תפילה, ביניהם פעמיים כותל המערבי, בהשתתפות מאות אנשים. וכל דברינו במוצאי שבת האחרון היו בשבח התורה, שחייבים להתחזק בלימוד התורה, כדי לשמור על עם ישראל. בודאי שיש חובה על כל אחד להתפלל יום יום על החיילים שמוסרים את הנפש על כל תושבי הארץ הזאת, שכולם יחזרו לביתם לחיים טובים ולשלום בריאים ושלמים. אצלנו אומרים בכל יום ויום תפילה לשלום החיילים, וגם קוראים תהילים, מאז פרוץ המלחמה. וגם בשיעור השבועי במוצאי שבת, אנחנו עושים כל שבוע מי שבירך לחיילים ולפצועים שיחזרו לביתם לחיים טובים ולשלום. ולכן חבל מאד שיש כמה אנשים שסילפו את הדברים שלנו בצורה מעוותת. יהי רצון שנשמע ונתבשר בשורות טובות ישועות ונחמות והאמת והשלום אהבו.

בהזדמנות זו, אני רוצה להבהיר הבהרה חשובה. בשבוע שעבר (א"ה הכוונה לשבת פרשת ויקהל), דיברנו בשיעור במוצאי שבת בלויין, על ערך התורה, שהתורה מגינה על עם ישראל, ושעל שלשה דברים העולם עומד, על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים (אבות פ"א מ"ב). מסיבות שונות, היו אנשים שסילפו את הדברים, ופירסמו כאילו פגענו חלילה במשפחות השכולות, כאילו פגענו בחיילים שמוסרים את הנפש לשמירה לתושבי הארץ הזאת, דברים שלא היו ולא נבראו. ברצוני להבהיר! כי חלילה וחלילה לפגוע כי הוא זה במשפחות השכולות! הם איבדו את היקר להם מכל! הקריבו קרבן עצום! החיילים שנהרגו הם בכלל נהרגים על קידוש השם. כבר בתחילת המלחמה, מיד בשמחת תורה, דיברנו על זה בכמה וכמה מקומות, ואמרנו שהמדרגה של אלו נהרגים על קידוש השם, היא גבוהה בשמים. בספר הרוקח, לאחד מהראשונים (לפני כ-800 שנה), כותב שיש למעלה בשמים שבעה שורות שיושבים לפני הקב"ה, ונהנים מזיו השכינה, אלו דברים רוחניים שאנחו לא מבינים בהם, אבל הם דברים נשגבים, וכותב שבשורה הראשונה יושבים אותם הנהרגים על קידוש השם, שנהרגו

משנכנס אדר מרבים בשמחה

מתעשה במסדותינו

לעילוי נשמת הרב מיכאל בן פרוחה זצ"ל נשיא המוסדות

ניתן להאזין לשיעור בכל יום שישי בשעה 15:40
ברשת מורשת ובעידור חוזר בטלפון: 0799165000

לתרומות והנצחה עמותת חזון מיכאל
בנק מזרחי טפחות סניף 591 מ.ח. 105767

לקבלת העלון במייל ולכל הארה והערה:
m0507497878@gmail.com

פעילות המוסדות: כולל אברכים ❁ כולל יום שישי ❁ כולל בעלי בתים ❁ מדרשיה לנוער ❁ מדרשיה לבנות ❁ ארגון בני הישיבות ❁ ארגון הילדים בן מלך